

Slniečko 3

ROČNÍK 47

NOVEMBER 1992

5 KčS

Vypasený kráľ

Veľa-preveľa piesku na púšti ubudlo a veľa-preveľa iného tam vietor navial od tých čias, čo žil v jednej arabskej krajine tučný a zlý kráľ. Tučný bol ako medveď, pretože sa stále iba napchával, nič múdrejšie nevedel robiť. A bol zlý, lebo väznil svojich sluhov na zámku a nedovolil im ani na chvíľočku vyjsť von. Mal strach, aby sa niekto nedozvedel, aký je vypasený.

A nikto by to ani nevedel, keby nebolo jedného malého vtáčika-letáčika. Beduíni v stanoch si dodnes rozprávajú, ako vtáčik prešiel kráľovi cez rozum.

Zabudlo sa už, z ktorých končín sveta priletel. Jedného dňa sa z ničoho nič objavil nad kráľovským palácom. Okolo krku mal šnúrkou a na nej priviazané malé semienko. Vyspevoval:

*„Hovorím vám úprimne,
kráľ je králik proti mne.
Bohatý som ako on,
nebojím sa vyliezť von.“*

Sotva kráľ začul túto bezočivú pesničku, hneď rozkázal sluhovi:

„Bež a pozri sa, kto je to na streche a čo má, keď tam robí taký cirkus.“

Sluha vyliezol na strechu, ale nikoho iného tam nenašiel, iba drobného vtáčika so zrnkom na krku. Vrátil sa k páňovi a vraví:

„Ó, najmocnejší z mocných! Je tam vtáčik a má pšeničné zrnko.“

„Ihneď mu ho zober!“ rozkázal kráľ.

Sotva sluha zrnko doniesol, vtáčik už zase vyspevoval na celé kolo:

*„Preto sa mi noty pletú –
na potupu tomu svetu,
zlodej je náš kráľ,
zrníčko mi vzal!“*

Arabská
rozprávka

a vtáčik - speváčik

Napajedený vládca rozkázal sluhovi: „Vezmi to prekliate zrnko a vráť mu ho!“ Sluha zrnko odniesol, ale vtáčik zaspieval znova a ešte silnejšie ako predtým:

*„Keby ste len vedeli,
aký je kráľ zbabelý!
Čo mi vzal, to mi dal,
bojí sa ma, pecivál!“*

Kráľ sa náramne rozhneval a zúrivo zareval: „Zaraz toho naničhodného vtáka zarežte a dajte mi ho na obed.“

Sluha vzal nôž, vykriabab sa na strechu a vtáčika zarezal. Krv už farbila vtáčikov krk na červeno, keď sa ozvalo:

*„Či sme niekde na bále?
Červenúcké korále
kráľ mi na krk dáva.
Vďaka, trikrát sláva!“*

Nato prišiel kuchár, vzal vtáčika, ponoril ho do horúcej vody a ošklbal mu krásne pierka. A vtáčik znova zaspieval:

*„Ďakujem vám zo srdca,
že tá voda horúca
zmyje zo mňa prach a kal.
Nech žije náš pán kráľ!“*

Potom kuchár nasypal na vtáčika za hrst korenia a rukou ho starostlivo roztieral.

Vtáčik mu pri tom vyspevoval:

*„Ach, tá vôňa z kuchyne!
Rýchlo, veď nám zahynie
od hladu náš kráľ!
Tisíc chutí mal.“*

Keď kuchár zavesil kotlík nad oheň, znova sa ozval vtáčikov hlas:

„Juj, ale to hreje!
Teplo príjemné je,
to vie aj sám kráľ,
čo ma variť dal.“

Nakoniec pridal kuchár do kotlíka zopár hrstí
zeleného hrášku.

„Veľmi ma rozmaznávajú. Ešte aj guľôčky mi
dávate, aby som sa mal s čím hrať. Akí ste vy
len dobrí a láskaví ľudia!“ radoval sa vtáčik.
Keď bol pokrm hotový, prišiel sluha a odniesol
ho kráľovi. Večne lačný kráľ všetko zjedol,
vylízal a ešte nemal dosť. O chvíľu ho však
začalo bolieť brucho, brušisko, veľké kotliško.
Len ho tak skrúcalo od bolesti. A akoby to
všetko nestačilo, z brucha sa mu ozval vtáčik
a volal:

„To sú veľké sály,
čo mávajú králi!
Vďaka za ten byt,
tu si budem žiť!“

Kráľ sa prekoprcol od strachu, keď to začul.
Trepal sa, mykal, lebo brucho mu šlo roztrhnúť
od bolesti. Napokon strašne zakričal a vtedy
mu vyletel z úst vtáčik-spevák, živý a zdravý.
Radosne poletoval okolo prekvapeného kráľa
a výsmešne volal:

„Buďte všetci samé ucho!
Náš pán kráľ má také brucho,
že by sa v ňom, och,
schoval celý stoh!
Kráľ je ako hroch!“

Nech vie pravdu všetok ľud:
bachratý je ako sud!
Sadlo ho dusí,
skrývať sa musí...“

Kráľ bol od hnevu celý bez seba. Otvoril okno a
vyhodil vtáčika-letáčka von.
A vtáčik letel a letel a všade po arabskej
krajine spieval a rozprával, aký je kráľ tučný.

Prerozprával ŠTEFAN MORAVČÍK
Ilustrovala BOŽENA AUGUSTÍNOVÁ

Labutienky

MÁRIA TOPOLSKÁ

Či tá vrba náhodou
sklonila sa nad vodou?

Čoby, to sa uzerá
do zrkadla jazera.

Vidí sa tam? Ale ba,
vodenka sa kolembá.

Kto ju hojdá, kto ju čerí?
Dve labute s bielym perím.

Dve sestrenky-labutienky,
samý páper, krčik tenký.

Sú ako dve princezničky.

Budú sa mi snívať sničky,
že príde princ na koni
a tie biele labutienky
v krásne devy premení!

Odkiaľ sa berie rosa

MÁRIA TOPOLSKÁ

Odkiaľ sa berie toľko rosy,
vari ju niekto hore nosí
a zas ju potom zľahučka
roztriasa, sype po lúčkach?

To aby si v nej lesné víly
nad ránom bosé nôžky myli
a čistunké šli potom spať
do hĺbky lesa pod paprad'!

VEĽKÁ LITERÁRNA SÚŤAŽ

...alebo farebný televízor môže byť tvoj!

V tomto slniečkovom roku sme pre vás pripravili dobrodružné pátranie po tvárach z fotografií. Nie, nie je to detské okienko kriminálnej ústredne. Ide o fotografie spisovateľov, ktorí sú vo vašom „knižolande“ veľmi známe. A pokiaľ ich ešte nepoznáte, všeličo vám o nich prezradíme, alebo aspoň napovieme, aby sa vám lepšie hádalo. Iste vám pomôžu aj krátke ukážky z tvorby každého spisovateľa či spisovateľky. Keď si spomeniete, kde ste ich naposledy čítali alebo počuli, odpovedať na súťažnú otázku bude pre vás hračkou!

Zo správnych odpovedí každý mesiac vyžrebujeme desať šťastných výhercov, ktorí dostanú darček od firmy Lego. A teraz pozor! Na konci školského roku čaká každú správnu odpoveď veľké zlosovanie o veľkú cenu! Bude ňou farebný televízor!

Držíme vám palce, súťaž pokračuje!

Bola jedna biela kňažná,
veľmi pekná a víťazná,
pritom veštica veľiká...

Tak znejú veršičky z rozprávky o Bielej kňažnej. Mnohí z vás ju dobre poznajú. Poznáte však aj pani spisovateľku, ktorá túto rozprávku napísala? Aj o nej by sme mohli povedať, že je „veštica veľiká“. A to nie hocijaká. Nevykladá len budúcnosť, aj v minulosti vie čítať ako vo veľkej rozprávkovej knihe. A viete prečo? Pretože v rozprávke sa cíti ako doma, je to jej rodný chotár. Ako inak by mohla z hlbín bratislavskej minulosti vyloviť dunajskú kráľovnú, ako inak by sa mohol pod jej rukami rozhojdať zvučný prešporský zvon a ako inak by sa u nej ocitli kľúče od mesta?

Táto rozprávkarka otvorila zlatým kľúčom zlatú bránu do sveta slovenskej ľudovej slovesnosti. A ako sa k nej dostala? Frnk-brnk – preletel vták cez slatinské vršky a ukázal jej zázračnú cestičku. Myslíte si však, že pani spisovateľka na fotografii vie čítať len v minulosti? Že pozná len chodníček do rozprávok? Kdeže! O tom by vám najlepšie porozprávala Danko a Janka alebo Majka Tárjaka.

VEĽKÁ LITERÁRNA SÚŤAŽ

...alebo farebný televízor môže byť tvoj!

Tak čo, už tušíte, kto sa díva na vás z fotografie? Ak nie, ešte vám prezradím, že v roku 1969 sa stala šéfredaktorkou znovuzrodeného Slniečka.

Dúfam, že sa vám podarilo uhádnuť meno spisovateľky, autorky poviestky *Turkovo bralo* i rozprávky *Prvák*. Napíšte ho na korešpondenčný lístok a pošlite do 15. decembra na adresu: **SLNIEČKO, NÁM. SNP 12, 815 19 BRATISLAVA.**

Na vaše odpovede sa teší

LUBICA KEPŠTOVÁ

TURKOVO bralo

Povyše dediny Horný Tisovník je bralo, ktoré sa volá Turkovo bralo. Rozpráva sa o ňom táto povesť:

Kedysi, keď naše kraje trpeli od Turkov, postavili si ľudia na vrchu Brezie vartovku, strážnu vežu. Na vartovke stráž vo dne v noci strážila, či z daktorej strany neprichádzajú Turci. Ak ich zazreli, hneď vystrelili, aj vatru rozvatrili. To bolo znamenie, aby ľudia utekali a skryli sa v hore.

Raz tiež tak celá dedina poutekala, len jeden starký nevládal ujsť. Darma si pomáhal bakoľou, nevládal zájsť ďalej ako pod to bralo povyš dediny. Tam sa schoval. Lenže Turek ho zbadal a hybaj za ním na koni! Dobehol až na bralo, obzerá sa: kde je ten starý? Nikde po ňom ani stopy.

A on vám, ten starký, prešiel potichučky popod bralo a dostal sa Turkovi za chrbát. Turek načahuje krk, natrča hlavu, vyzerá – a v tej chvíli staričký bák koňa tou svojou bakoľou!

Kôň sa zľakol a spadol dolu z brala! Zabil sa aj so svojím tureckým pánom.

Odvtedy sa to bralo nad Horným Tisovníkom nazýva Turkovo bralo.

Prvák

LEGO

Stalo sa to kedysi začiatkom nového školského roka.

Do školy prišiel otec a zamieril rovno do riaditeľne.

„Prosím vás, pán riaditeľ, zapíšte mi syna do prvej triedy. Žiadal som o to už v šiestich školách, a nikde mi ho nechcú prijať.“

„A to už prečo?“ nechápal riaditeľ.

„Nuž preto, že môj syn je veľmi veľký a nemôže sedieť v nijakej triede.“

„Tak ako – azda na chodbe?“

„Nevmestí sa ani na chodbu,“ vraví otec.

„Teda ho dáme do telocvične.“

„Lenže on sa nevmestí ani do telocvične,“ hovorí otec smutne.

„Potom mi je ľúto, otecko, ale vášho syna nebudeme môcť prijať ani my,“ vraví riaditeľ.

„Chápem vaše dôvody, pán riaditeľ, ale prosím, pochopte aj vy moje,“ bránil sa otec.

„Môj Pavko, ráčite vedieť, je už školopovinný a do školy chodiť musí, taký je zákon. Okrem toho nemôžem dopustiť, aby môj syn zostal nevzdelaný. A pokuty tiež nemám z čoho platiť.“

Napokon sa dohodli, že Pavka Debnárika do školy predsa len zapíšu. A že bude sedávať na dvore a cez oblok sa bude dívať do triedy, aby celé vyučovanie videl aj počul. Keď príde zima, bude Pavko sedávať zas len na dvore, ibaže v kožuchu, a na ušiach bude mať slúchadlá, lebo vtedy budú obloky, pravdaže, zatvorené. No a písať, kresliť – to je už najmenej. Na kolená si Pavko položí tabuľu a je to.

Na druhé ráno prišiel už Pavko Debnárik do školy. Zastal na dvore, hlava zarovno s komínom, a rozpačito prestupoval vo svojich velikánskych topánkach. Deti s piskotom poutekali do tried a vykúkali cez obloky. Aj Pavko Debnárik nakúkal cez obloky, chcel

VEĽKÁ LITERÁRNA SÚŤAŽ

...alebo farebný televízor môže byť tvoj!

uhádnuť, do ktorej triedy bude chodiť. Ale inak bolo ticho, deti čušali od úžasu – a Pavko? Ktohotamvie, prečo čušievajú obri.

A tu sa z obloka na prvom poschodí ozve dievčenský hlasok:

„Ty si prvák?“

„Ja?“ spýtal sa Pavko a trochu sa prihol, aby videl, kto sa to sputuje. „Áno, prvák,“ prikývol a usmial sa na to smelé dievčatko. Malo peknú okrúhlu tvár, veselý noštek a tmavé vlasy.

„Aj ja som prváčka, volám sa Betka,“ povedalo dievčatko. „Ocko mi večera čítal rozprávku o dobrom obrovi. Si ty dobrý obor?“

Pavko Debnárik znova prikývol, ale hneď si uvedomil, že prikývnutie nie je nijaký dôkaz. Zamyslel sa. Betka jasne videla, ako sa mu vo veľkých očiach kmitla myšlienka. Potom vystrel ruku, že mu dosiahla až k lesu, a keď sa s rukou vrátil, sedela mu na dlani veverička. Podniesol ju do obloka a podal Betke.

„Veverička! Aká krásna!“ zvolalo dievčatko. „A nemohol by si jej odtrhnúť aj šušku?“

Pavko Debnárik znova vystrel ruku, pomrvil ňou v korune smreka, a keď sa s rukou vrátil, mal ju plnú šušiek.

Teraz už zhikli od nadšenia aj ostatné deti. Strach od nich utiekol, úplne sa rozplynul, lebo už vedeli, že Pavko, hoci je obor, neublíži ani veveričke.

Potom sa deti cez každú prestávku hrávali. Keď sa hrali na zlatú bránu, Pavko bol bránou. A keď sa hrali futbal, Pavko býval brankárom. Čože to preňho bolo! Vystrel jednu dľaň, zahatal pol bránky. Vystrel obe dlane, zahatal celú bránku. Len to ho mrzelo, že sa nemohol s deťmi hrať na schovávačku. Nech sa totiž kdekoľvek schoval, všade ho bolo vidieť. A tak sa stalo, že sa v tej škole úplne prestali hrať na schovávačku a po čase aj zabudli, že taká hra je. Lebo hrať sa bez Pavka Debnárika nebolo ani trochu zaujímavé. Všetky deti sa chceli s ním kamarátiť a on s nimi tiež. Ale najmilšou kamarátkou mu bola – viete kto? Betka s okrúhrou tvárou, veselým noštekcom a tmavými vlasmi. To dievčatko, čo sa mu vtedy zo všetkých detí prvé prihovorilo.

Musíme dodať ešte niečo veľmi dôležité: Pavko Debnárik sa výborne učil a každý deň si odnášal v zrkadielku včeličku.

Ilustrovala KĀTARĪNA SEVELOVÁ-ŠUTEKOVA

LEGO

Plničky

JOŽKA MUKVIČKA

november 1992

Milý Jožinko, rozmýšľala som, či sa máš ostrihať. A vieš čo? Mne si páčiš itak, strapatý aj holohlavý. Posielam Ti veľkú pusku ako dvere autobusu. Ruženka Straková z Bratislavy.

Blačanec sa na mňa duje, že som
vvradil do nej knihu (že ešte
nijakú neprečítal) Vi ste mi o ňom
napísali, že Blačanec je
je nečitateľ (1x), že je veľký
(3x) že je hlupák (7x), že je
čumák (1x) a že je običajný
spod chalan (4x)

Milý Jožko, raz sisa spýtal, čo si myslíme o Paľovi Blačancovi, ktorý ešte neprečítal nijakú knihu. Tak ja si o ňom myslím, že je ~~nečitateľ~~ Nečitateľ. Nikdy nebude nič vedieť. Emília Zalcová, KO ŠICE.

Nako sa paľo „do mne“ varozl a pohnerovali zme sa.

Ľudia neznesú pravdu. Hej som, ščera Paľo, ~~že som~~ sreb, zabudol ~~že som~~ som, že sa hneváme ~~že sa hneváme~~ som mu akaj! Aj on zabudol že sa hneváme a povedal mi: A HOJ! sa už zasa kamarádime. A ak sa už zasa kamarádime.

Čiaska pre mojich slnečnich priateľov: napíše mi, ktorú knihu ma ešte prečítať. Konkrétne tu somsi mal ešte prečítať.

5x5=25
Čakam
Rýchlu odpoveť

Tváš vni
kamarát
Jožko Mukvička

Bodaj by

Kvetuša Kvietkovie bola, ako sa hovorí, dobrý kvietok. Dievka taká pekná a rúča, že mnohí mládenci na ňu často šibli očkom a boli by si ju radi aj za ženu zobrali. Ale čo z toho, keď mala reči ostré ako žihadlo a robota jej tiež nešla ktovieako od ruky. Neprestajne sa len parádila, vykrúcala pred zrkadlom, alebo podopierala chrbtom múry a maľovala si ružovú budúcnosť. A to nie hocijkajú, ani s hocikým! Snívava o bohatom, švárnom a urodzenom pánovi, s ktorým by sa prevážala v hintove a prechádzala v zlatom vykladaných komnatách. Nečudo, že na obyčajných dedinských mládencoch ani okom nemihla.

A tí, keď videli, aká je pyšná, odvracali sa od nej jeden po druhom a hľadali si nevesty v iných domoch. Verný jej zostal iba susedovie Jožko. Mládenec ako lusk, hociktorá dievčina by vďačne zaňho šla, ale on mal oči iba pre Kvetušu. Darmo ho rodičia i kamaráti odrádzali. Všetijako sa jej zaliečal, všetijako prosil... ale Kvetuša nič. Ďalej odvrkávala, podopierala múry a vyčkávala urodzených pytačov.

Takto to šlo deň za dňom, týždeň za týždňom, mesiac za mesiacom, až napokon ubehlo niekoľko rokov. Joža naveľa-naveľa prešla trpezlivosť, pobral sa aj on inde šťastie hľadať.

Zrazu len bolo okolo Kvetuše prázdno. Nikto sa jej neprihovoril, nikto sa jej nepostavil pod oblok, ani ju nezavolať na tanec. Iba teraz sa krásna dievka zbadala. Po pytačoch v hintovoch ani chýru, zato rôčkov pekná kôpka. Vte-

dy začala sama blýskať očami po mládencoch, prihovárať sa im a kadejako sa zaliečať. Ale všetko márne.

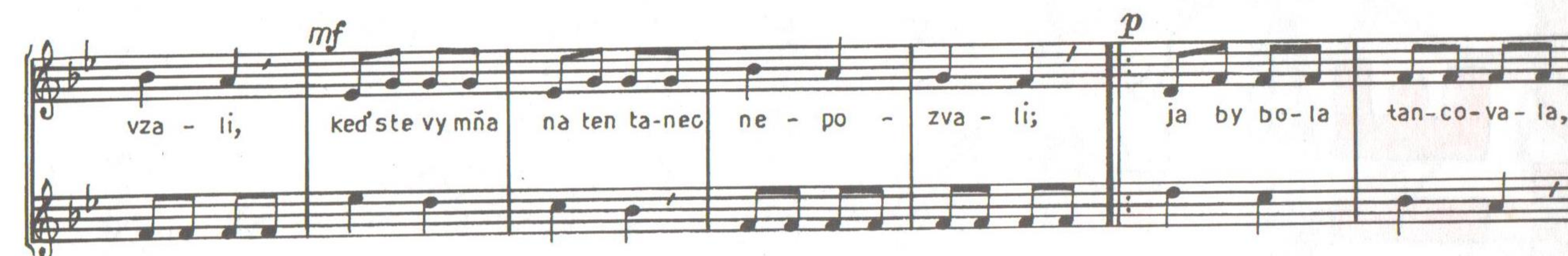
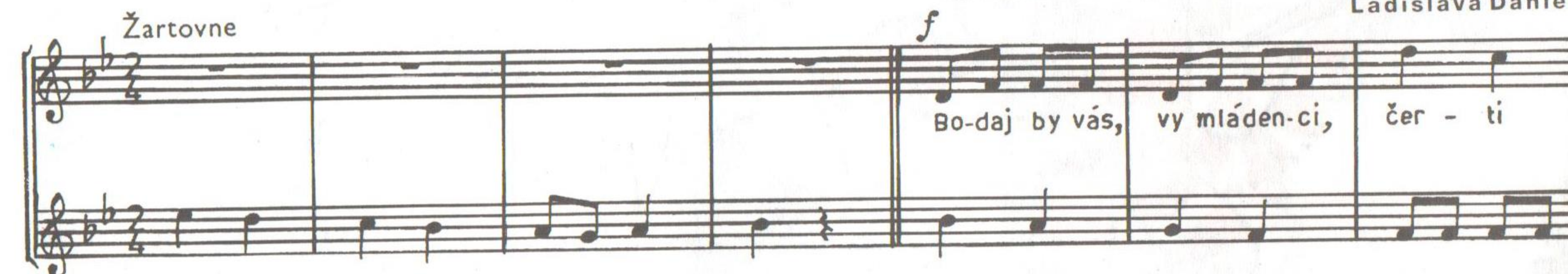
Na fašiangy, keď sa celý svet veselí a vykrúca, si Kvetuša zaumienila: teraz, alebo nikdy! Večer čo večer chodila do krčmy na tanec. Zastala si v prvom rade medzi najprednejšie dievky – a čakala. Fašiang bežal, fašiang sa krátil, už pochovali aj basu, nastal pôst. A Kvetuša v tom prvom rade večer čo večer iba stála a stála, až vystála jamu.

Bolo neskoro. Nik už o ňu nedbal. Aby si uľavila a aspoň trochu sa odplatila nevšímavým mládencom, ktorí ju nechali stáť v kúte, takto im zaspievala:

vás, vy mládenci ...

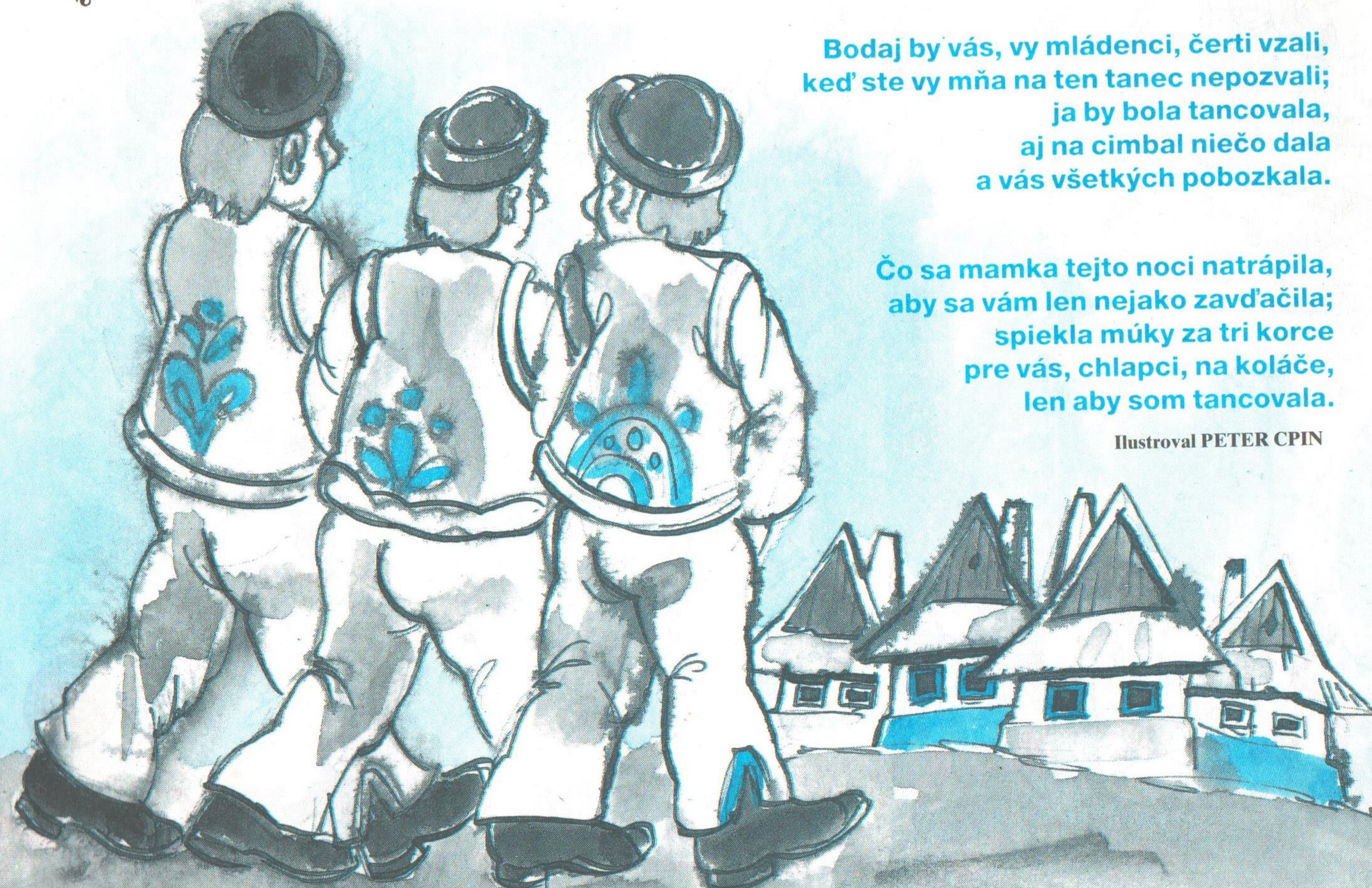
Slovenská ľudová pieseň pre spev a zobcovú flautu v úprave
Ladislava Daniela

**Bodaj by vás, vy mládenci, čerti vzali,
keď ste vy mňa na ten tanec nepozvali;
ja by bola tancovala,
aj na cimbal niečo dala
a vás všetkých pobozkala.**

**Čo sa mamka tejto noci natrápila,
aby sa vám len nejakto zavďačila;
spiekla múky za tri korce
pre vás, chlapani, na koláče,
len aby som tancovala.**

Ilustroval PETER CPIN

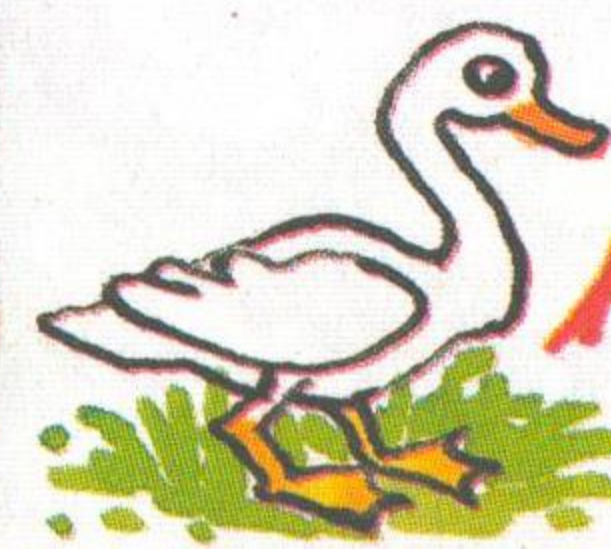

MÁĽOVANÉ ČÍTANIE

pre prvačikov a duhačikov

kačka,

vlk,

robač,

zuby,

jazero

Žila raz bohatá, mala plný, no
muža žiadneho. Dorvedel sa o dom a
podho ku na vohľady. "Joy, aka ste pek-
ná, aka ste krásna!" lichobil jej. Slovo dala
slovo a čoko bolo svadba. Lenže kým do-
vtedy, s žil pekne, po svadbe naňu
len cvil, pytal. Dala mu kačka
a pod s ním do krčmy. Dala mu

duchy a ho znovu zamaril. "Takto by
som ja prišla o všetky svoje," povedala
si. Schytila do a podhor do-
mu prec. ju začal naháňať, no
šup do. "Teda ja chystim, skrikol
za ňou. "Nechyš, odvedla mu
Ako to povedala, čup ku dnu. Od tých
čas sa beda. hruži do. A ak máj-
de nejaku, nabriasa ju, myka, či to nie je
náhodou sbratný.

NAPÍŠAL: O. SLIACKY

NAMAĽOVALA: D. ONDREIČKOVÁ

mašice,
dukrak,
kandras,
pernaze

DOMATUJI

JAROSLAV
REZNÍK

UŽ JE JESEN

Jesenný poštar

Už je jeseň, už je jeseň,
zima klope na dvere,
poštar vietor z vetví stromov
všetky listy oberie.

Poukladá ich do kapsy
rad radom po poriadku,
na každý z nich silno buchne
zhrdzavenú pečiatku.

Potom všetko poroznáša
po parku i po ceste,
ponáhľala sa, nepostojí
ani chvíľku na mieste.

Každému sa lístok ujde.
Doteraz však nevie nik,
prečo celé kopy listov
máva ujo domovník.

Teta Gita

Teta Gita
nás vždy víta
jahodovou šľahačkou.
„Tá je sladká,“
vraší Katka,
„ako sniček
všetkých snov.“

Teta Gita
nás vždy víta
jahodami
na líčku.
Čo chcete,
keď v kuchyni má
celkom novú mrazničku.

Zlatovce

Zlatovce
sú zlaté ovce
a v nich detské mestečko.
V ňom sa stretol starý baran
s celkom mladou ovečkou.

Baran vraší: „Zlatá ovca,
kde máš zlatú rajnicu?
Dostal som chuť na chladenú,
celkom čerstvú žinčicu.“

Ovca vraší: „Milý baran,
žinčica je skvelý mok,
musíš ju piť jedným dúškom,
inak sa z nej rýchlo stane
syr a potom –
oštiepok.“

Ďateľ

Klopem rovno,
a nie vedľa,
preklepem ťa
celú, jedľa!
Nech mi zobák
stokrát zhorí,
vyžením spod tvojej kôry
na kraj hory
tie potvory,
štíhla jedľa košatá.
Môj zobák vždy
veľmi rýchlo
všetky červy
poráta.

Ilustrovala DAGMAR HLOŽEKOVÁ

UŽ JE JESEN...

Spravodlivý KRÁĽ MATEJ

Na námety J. Horáka
napísal JÁN DONOVAL
Ilustroval MARIÁN ČAPKA

Pod Žakýlskym hradom pásol ovce bača Babič s vnukom Valentom. Raz sa pred nimi zjavila biela ovečka.

Biela ovečka spadla z útesu a zabil sa. Bačov vnuk Valent za ňou veľmi žalostil.

Bača ovečku odral a urobil z nej Valentovi gajdy.

Raz sa na Babičov salaš zatúlal spravodlivý kráľ Matej a počul Valenta hrať.

Keď kráľ Matej odišiel zo salaša, pán Žakýlskeho hradu dal baču a Valenta zbičovať.

Cestou zo Žakýlskeho hradu sa užialený Valent stretol s horskou vílou.

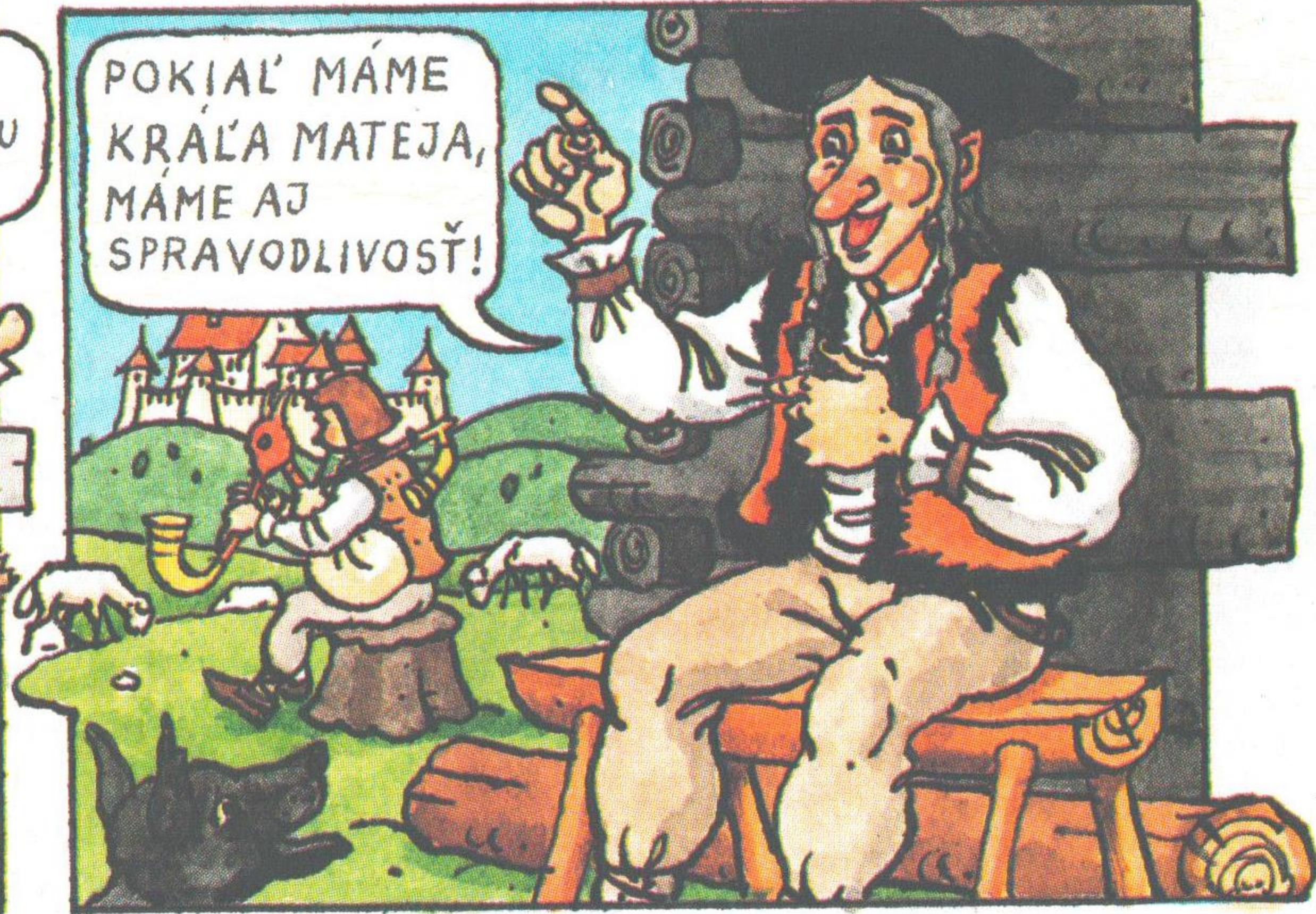
Valent vílu počúvol a šiel na Žakýlsky hrad.

Valent mal zázračný piskorec. Pokiaľ hral, musel pán Žakýla tancovať.

V hradnej bráne sa zjavil spravodlivý kráľ Matej.

Žakýlsky pán musel kráľovi sľúbiť, že viac Valentovi a jeho dedovi neublíži.

DETI v zelenom

„Hopsa, kúdel, myk sa, kúdel, kúdelôčka, kúdelka...“

• Lan je rastlina, ktorú ľudia oddávna pestovali pre vlákna. Najstaršie zvyšky plátna pochádzajú zo starého Egypta. Boli doň zabalené múmie. Podľa archeologických nálezov sa v tej dobe pestoval ľan aj na našom území. Lanové plátno sprevádzalo človeka od kolísky až po hrob. Prvá košielka bola ľanová, aj prvá koľíska v poli bola z ľanovej plachty. Dievčatá si chystali výbavu z ľanu; pre mládenca šili ľanovú košeľu. Na poslednej ceste bol nebožtík zabalený do ľanového rubáša.

Ako sa z rastliny získali vlákna? Najprv ľan máčali, aby skrehla drevnatá byť, potom ho trepali, aby sa vlákno ľahšie oddelilo od pazderia. Z dlhých vlákieň, ktoré sa volali ľanienky, priadli ženy nite, z krátkych hrubých kúdeliek pletli zas povrazy a rohože. Drevitá časť, pazderie, slúžilo ako palivo.

„Čo by si prišiel v jednej gati...“

• V podhorských oblastiach Slovenska sa zima začína už na Martina (11. novembra). Hovorí sa, že Martin chodí na bielom koni. Voľakedy od tohto dňa pracovali gazdovia a gazdiné väčšmi pod strechou než vonku. Opravovali náradie, šili, tkali, párali perie, priadli. Dospelé dievčence chodievali na priadky zvyčajne do jedného domu, kde spolu s gazdinou sedávali v kúdelnej izbe a priadli ľan. Vždy prišli medzi nich aj mládenci; spoločne si zaspievali, rozprávali si rôzne zážitky. No mládenci si najmä doberali tú dievčinu, ktorá sa im najviac páčila. Keď mládenci dlho nechodili, dievčence sa ich snažili pričarovať. Hovorievali: „Čo by si prišiel v jednej gati, v jednej nohavici, v jednom krpci, aj slepý, aj chromý, len keby si prišiel!“

Priadky zanikli, keď sa ľan prestal ručne priať. Spomienka na ne však zostala.

Muflónia láska kvitne v novembri

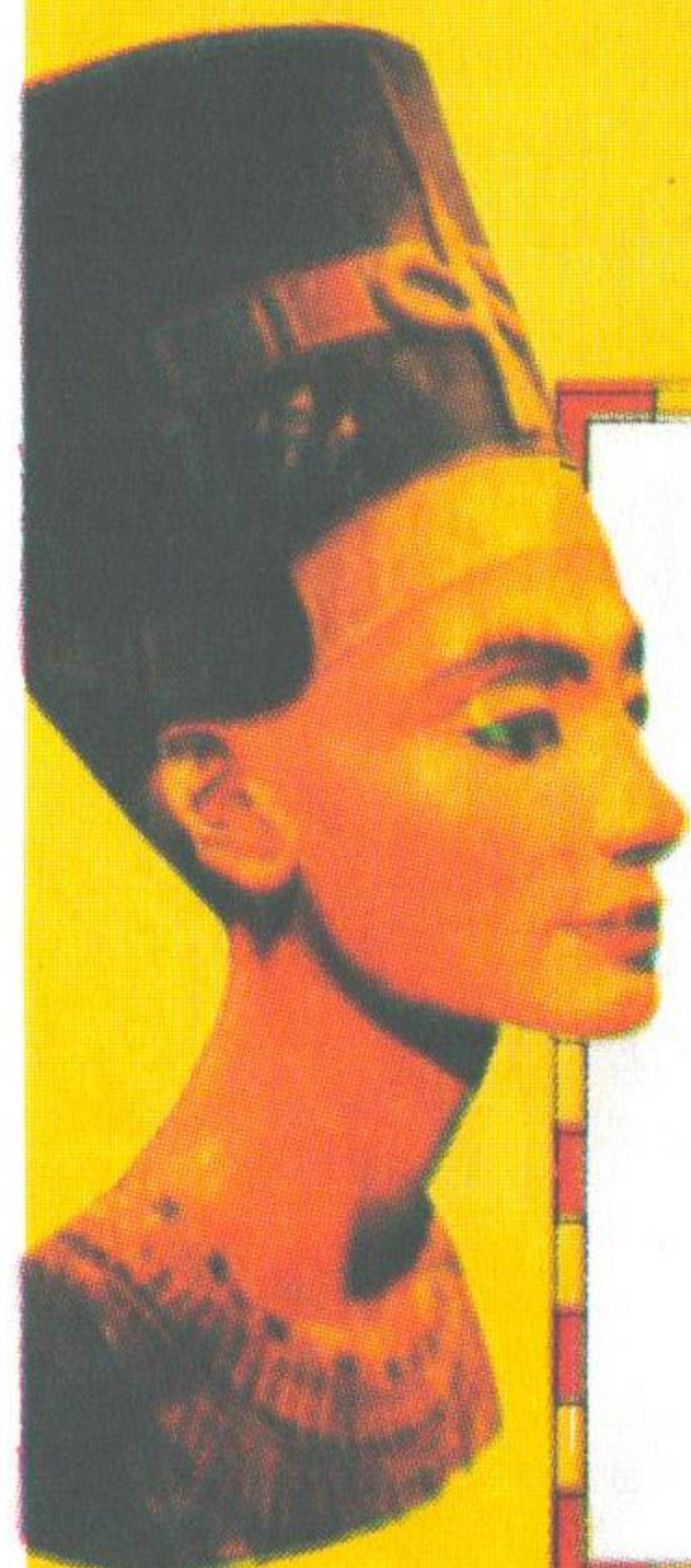
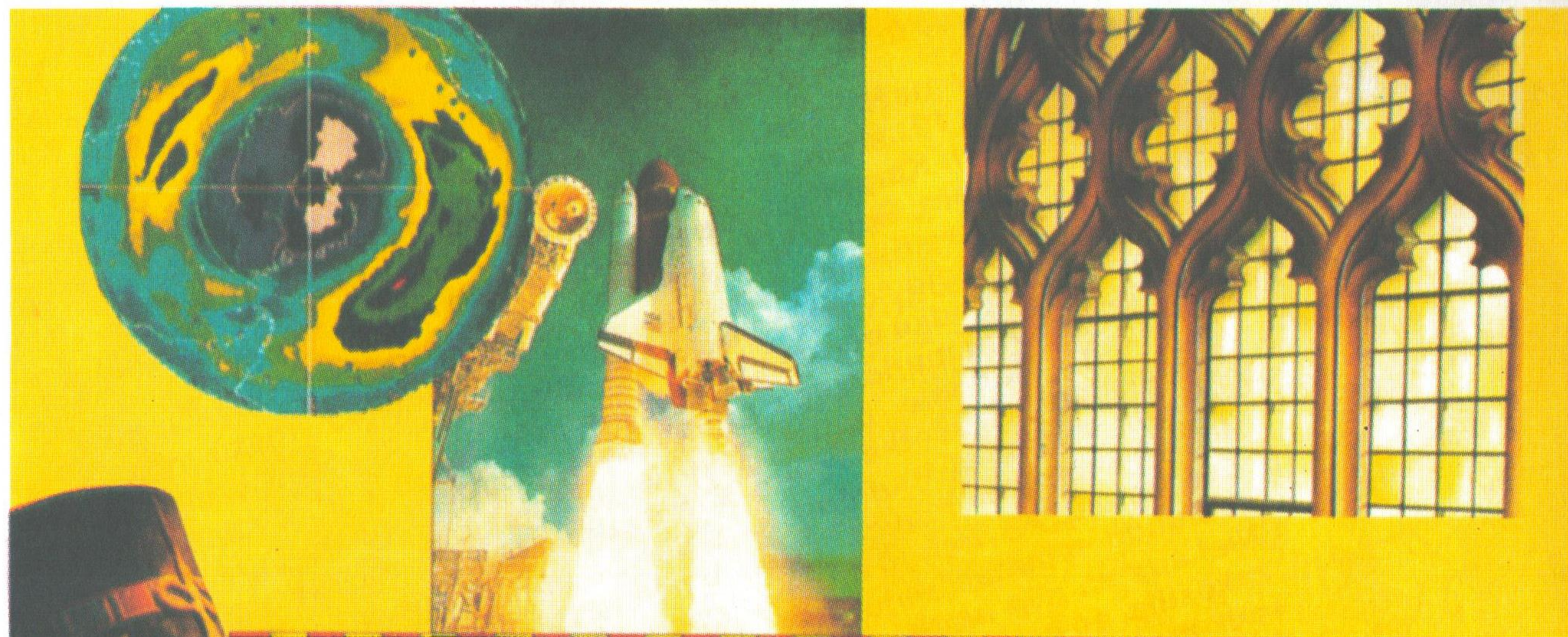
• Muflóny nežili v našich lesoch odjakživa. V polovici 19. storočia ich do pohoria Tribeč a do Malých Karpát priviezli z Korziky. Sú prírodnými, riedko porastenými svahmi. Od jari žijú väčšinou v listnatých a zmiešaných lesoch. Najradšej majú členitý skalnatý terén so snehmi. Muflónie barany žijú samotársky. V novembri sa všetko zmení. Čriedy spolu s muflónkami dávajú, začína sa muflónia ruja. Silné muflóny lákajú k sebe muflónice. Často o ne medzi sebou bojujú. Rozbehnú sa oproti sebe a bušia rohmi do seba tak silno, kým slabší neustúpi. Niekedy sa dva muflónie barany do seba tak zakosilia, že sa nemôžu oddeliť. V apríli sa narodí muflónici z novembrovej lásky muflónčiatko. Už dve hodiny po narodení vstane a ide za mamou. Muflóny sú krásne zvieratá. Dožívajú sa 16-20 rokov.

„Predáva erteple, kričí jak čert v pekle...“

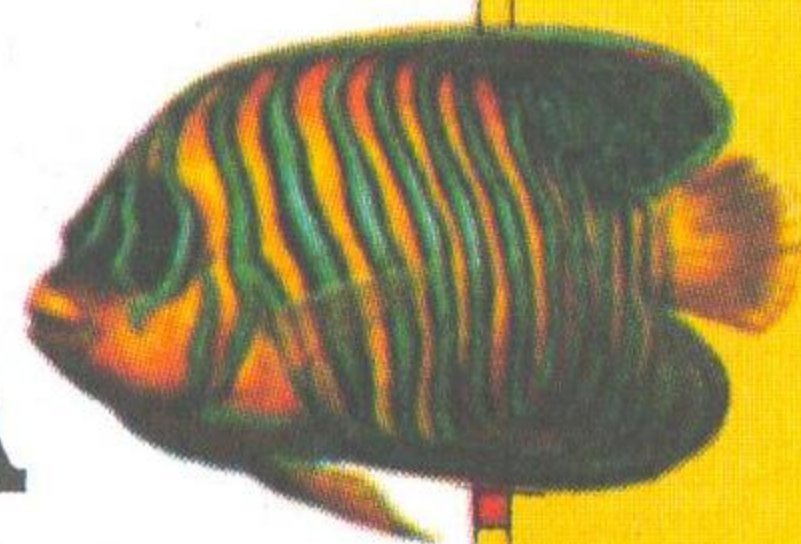
• Viete, čo to trhovnička predáva? Zemiaky. Túto výbornú potravu poznáme vďaka Španielom, ktorí ju do Európy priviezli z hornatých oblastí Južnej Ameriky. U nás sa zemiaky len ťažko udomácnili. Dokonca boli potrebné donucovacie cisárske nariadenia, aby sa stali našim druhým chlebom. A keď nepomáhali ani tie, pomohla vraj lešť. Rozšírilo sa, že zemiaky sú lahôdkou pre najvyššiu šľachtu. A chudobní nechceli zaosť.

Pripravila MARTA SURINOVA
Ilustrovala DAGMAR HLOŽEKOVÁ

GUINNESSOVA ENCYKLOPÉDIA

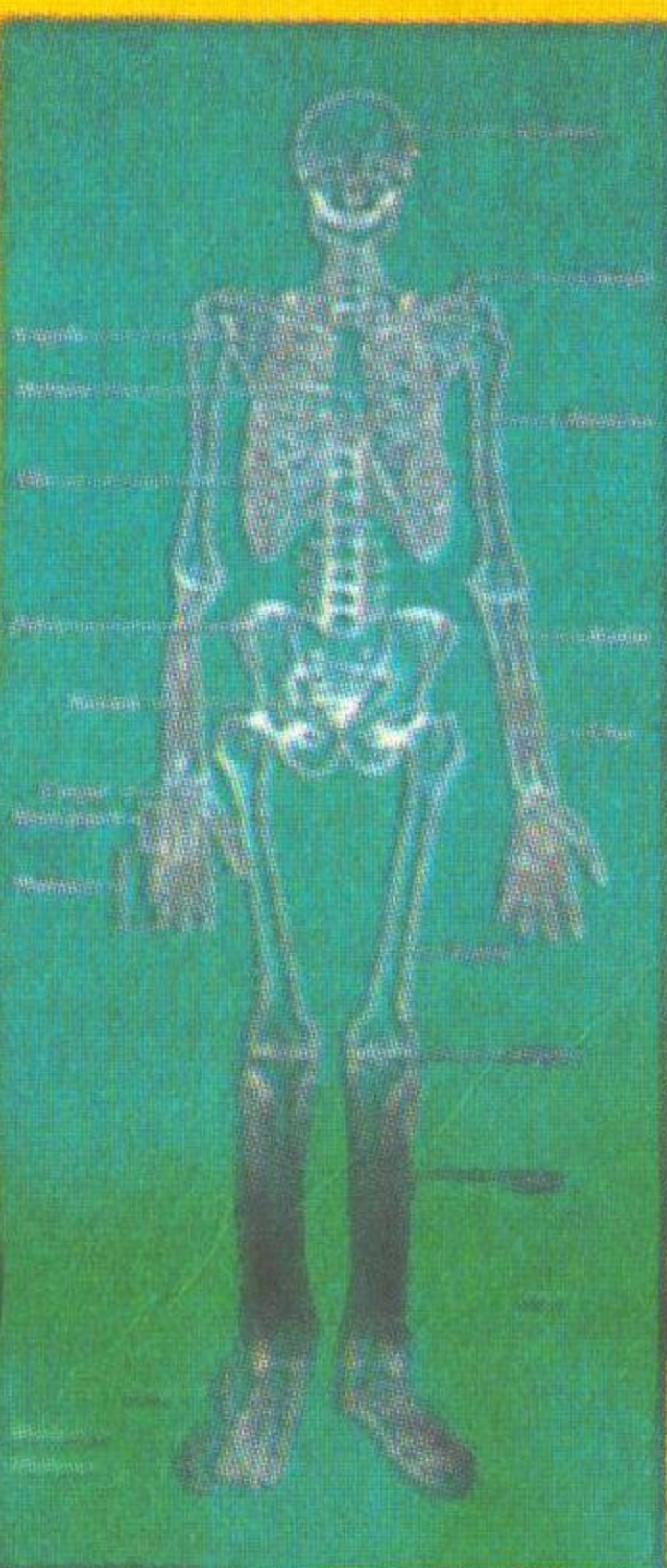

lin Wall Crumbles
Germany
it by perestroika

Our Staff Reporter in East Berlin

As the West, for a generation the symbol of the Cold War, was frozen last night, as the increasingly liberal East German government announced that plans to open the Wall are to be reviewed. Officially all the restrictions that have kept the city of East Germany isolated within their own borders were lifted immediately, and within hours of announcement thousands of curious East Germans during the West Berlin with no more formalities than their identity papers at the crossing points.

East Germans wishing to cross to the West had to prove family connections in the Federal Republic and more substantial means financial means which effectively made free travel and life in West Germany a possibility for people who had no other means to work.

EXCEL

SVET ĽUDSKÉHO POZNANIA V JEDNEJ KNIHE

Iba dva roky po svetovej premiére v Anglicku vychádza v tomto roku súbežne s vydaním v Maďarsku a USA slovenské a české vydanie **Guinnessovej encyklopédie**. Encyklopédia obsahuje základné informácie zo všetkých oblastí ľudského poznania. Je zostavená netradične, do 12 tematických celkov:

1. **VESMÍR** (astronómia, fyzika, chémia, matematika)
2. **NEPOKOJNÁ ZEM** (geológia a fyzický zemepis)
3. **ŽIVÁ PLANÉTA** (biológia, rastliny a živočíchy, ekológia, poľnohospodárstvo)
4. **ĽUDSKÝ ORGANIZMUS** (anatómia, fyziológia, psychológia, medicína)
5. **DNEŠNÝ SVET** (spoločnosť, vzdelávanie, právo, politika, ekonomika, hlavné problémy dneška)
6. **TECHNIKA A PRIEMYSEL** (vrátane dopravy)
7. **DEJINY SVETA**
8. **NÁBOŽENSTVO A FILOZOFIA**
9. **VÝTVARNÉ UMENIE A FILM**
10. **HUDBA A TANEC**
11. **JAZYK A LITERATÚRA**
12. **KRAJINY SVETA** (podľa abecedy zostavený zemepisný slovník, 188 mapiek a zástav jednotlivých krajín)

Text dopĺňa cca 1 500 farebných ilustrácií, fotografií, nákresov, máp, diagramov a schém, ktoré obohatia vaše vedomosti. Register obsahuje okolo 11 000 údajov. Guinnessova encyklopédia je kniha do každej rodiny, školy a knižnice. Ušetrí vám čas a nahradí najmenej dvanásť zväzkov iných encyklopédií, za ktoré by ste zaplatili určite viac.

Ľudské možnosti sa zväčšili, svet sa zmenšil. Na konci 20. storočia sa zmestí do jednej knihy.

Dôkazom toho je GUINNESSOVA ENCYKLOPÉDIA!

OBJEDNÁVKA

Záväzne objednávam(e) ..... ks Guinnessovej encyklopédie (1050 Kčs)

Meno a priezvisko/názov firmy .....

Ulica a číslo domu .....

PSC a miesto .....

Dátum .....

Podpis .....

U firiem a organizácií pečiatka:

Objednávku pošlite na adresu

MLADÉ LETÁ
Nám. SNP 12
815 19 Bratislava

Ako Kristus Pán

Dve hrste piesku

Kedysi Pán Ježiš so svätým Petrom chodili po svete ako obyčajní ľudia. Raz tak šli po jednej čerešňovej aleji, v ktorej ležal lenivý tulák.

Tulák leží a hundre:

„Ach, Bože, keby mi tie čerešne nad hlavou chceli samy padať do huby.“

Kristus Pán sa spytuje svätého Petra:

„Čo vraví ten človek?“

„Dožaduje sa od Pána Boha, aby mu čerešne samy padali do úst,“ odvetil svätý Peter.

„Vieš čo, Peter?“ riekol Kristus Pán. „Hoď doňho zo dve hrste piesku.“

Peter urobil, ako mu Pán Ježiš prikázal.

Tulák vyskočil, akoby jakživ nebol lenivý, a pritom sa škrabe, ošiva, myká plecami aj hlavou.

Ako by aj nie. Veď bol plný vši.

Zaraz bolo po jeho lenivosti.

A tak teda vši pochádzajú z piesku a prachu.

Žuvanec béleša

Kráčajú Kristus Pán so svätým Petrom po svete a dôjdu do jednej dediny. Keďže boli hladní, pýtali si niečo na jedenie, ale nikto im nič nedal. Všetci, čo tam bývali, boli biedni a hladovali. Horko-ťažko dostal svätý Peter od jednej ženičky kus béleša, lekvárového koláča.

Dal si ho do vrecka, a keď prešli dedinou a vošli do lesa, odlomil si potajomky z neho

chodil po svete

a vložil do úst. Kristus Pán šiel popredku. Ani sa neobzrel a vraví:

„Peter, ty, tuším, ješ.“

Peter rýchle vyplul požutý béleš do dlane a vraví:

„Ale nie, Kristus Pán.“

A odhodil žuvanec za seba.

Potom zase odlomil potajomky kus béleša, vložil si ho do úst, ale keď ho už chcel prehltnúť, Kristus Pán povie:

„Peter, ty zase ješ?“

„Nie, nie,“ zaklamal Peter a hodil žuvanec za seba.

Tak sa to opakovalo niekoľkokrát: Kristus Pán sa pýtal a svätý Peter zakaždým odhodil žuvanec za seba. Keď požul a poodhadzoval celý koláč, Kristus Pán zastal, obrátil sa k nemu a vraví:

„Peter, Peter, čo si to spravil? Dostali sme béleš, no nezjedol som z neho nič ani ja, ani ty.“

„Áno, Kriste Pane, je to moja vina,“ očervenel svätý Peter. „Ale čo už teraz?“

Kristus Pán sa zamyslel a vraví:

„Obzri sa za seba.“

Svätý Peter sa obzrel a videl popri chodníku kúsky porozhadzovaného lekvárového koláča.

„Vieš, čo teraz spravíme, aby ten béleš nevyšiel navnivoč?“ vraví Kristus Pán.

„Pane Kriste, ja neviem,“ odvetil svätý Peter. „Len ty môžeš niečo spraviť.“

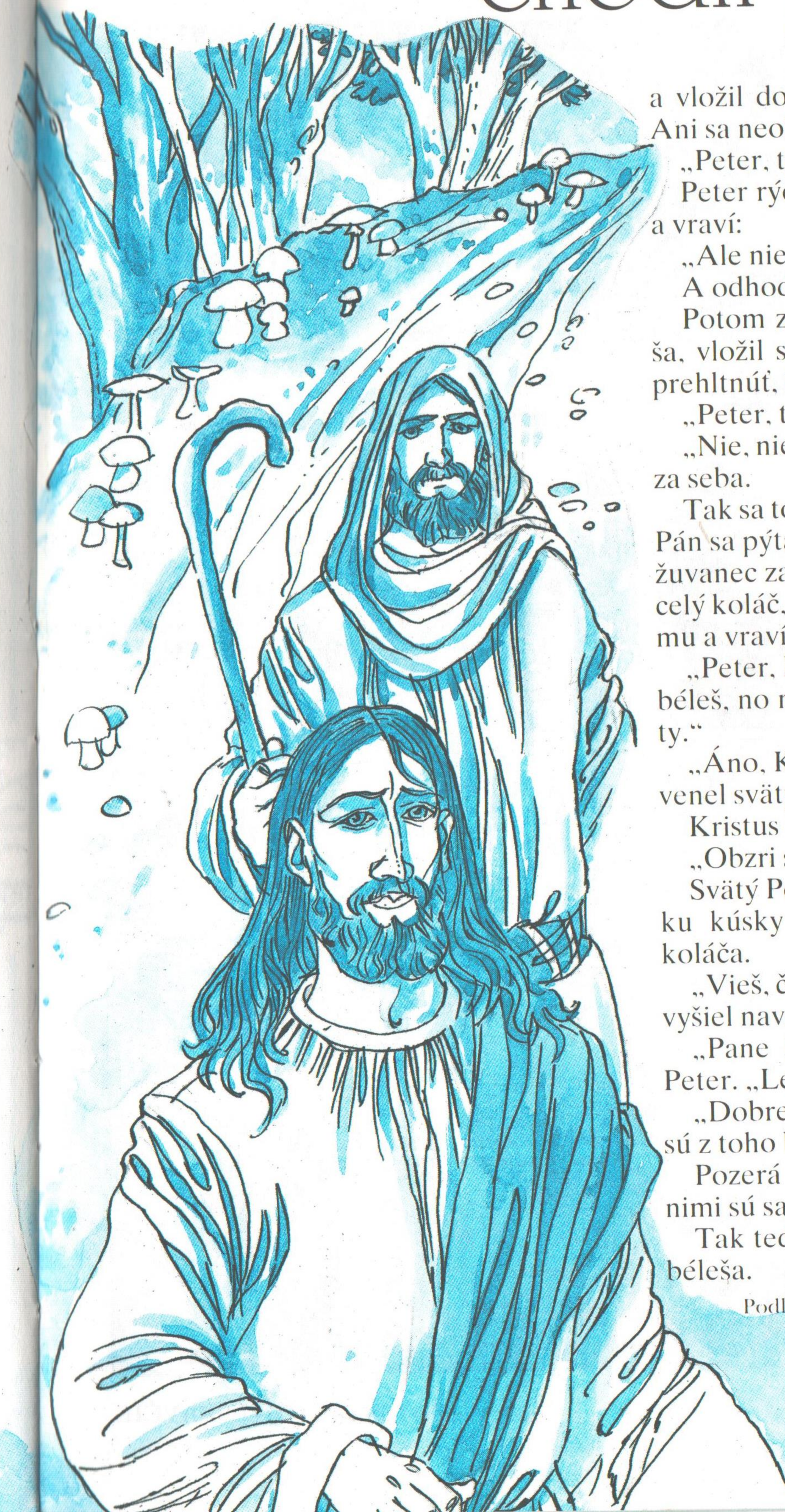
„Dobre,“ pousmial sa Kristus Pán. „Nech sú z toho béleša hríby.“

Pozera svätý Peter, oči vyvaľuje: všade za nimi sú samé hríby!

Tak teda hríby pochádzajú z lekvárového béleša.

Podľa rozprávania Michala Pavloviča z Prieval napísal JÁN BEŇO

Ilustroval JOZEF CESNAK

Raz za temného večera sa okolo Pipinho domu ponevierali dvaja tuláci. Boli to nebezpeční zloději, ktorí sa potulovali po kraji a hľadali, kde by čo ukradli. V ten večer si Pipi rozložila na dlážke svoje zlaté dukáty a rákala ich. V tej chvíli voľakto zaklopal na dvere...

Ilustruje PAVOL MORAVČÍK

Podľa A. Lindgrenovej píše MILAN HUDEC

Kto nemá v malíčku, môže mať

Ak niekto niečo dobre vie, vraví sa: Mám to v malíčku. Nemožno si všetko zapamätať, možno si však pomáhať príručkami. Nezaberú veľa miesta, vždy sú poruke, slúžia viac rokov a človek v nich rýchlo nájde, čo potrebuje. Dve, vlastne jednu dvojdielnu, odporúčame do každej rodiny i do každej triedy:

Rozum do vrecka I: takmer 400 strán základných poznatkov z astronómie, kozmonautiky, geológie, biológie, ochrany prírody, antropológie, o ľudskom tele a jeho ochrane, poľnohospodárstve, z matematiky, fyziky, chémie, techniky, o počítačoch, priemysle, doprave a spojoch.

Rozum do vrecka II: rovnaký rozsah poznatkov zo zemepisu, dejepisu, archeológie, národopisu, literatúry, o divadle, filme, hudbe, tanci, výtvarnom umení, telesnej výchove a športe, turistike i všeličo okolo domácnosti.

V oboch zväzkoch je množstvo fotografií, nákresov, tabuliek.

Kto pozná tieto knižky, ten vie. Hocikoho schová do vrecka.

Pripravila Magda Baloghová

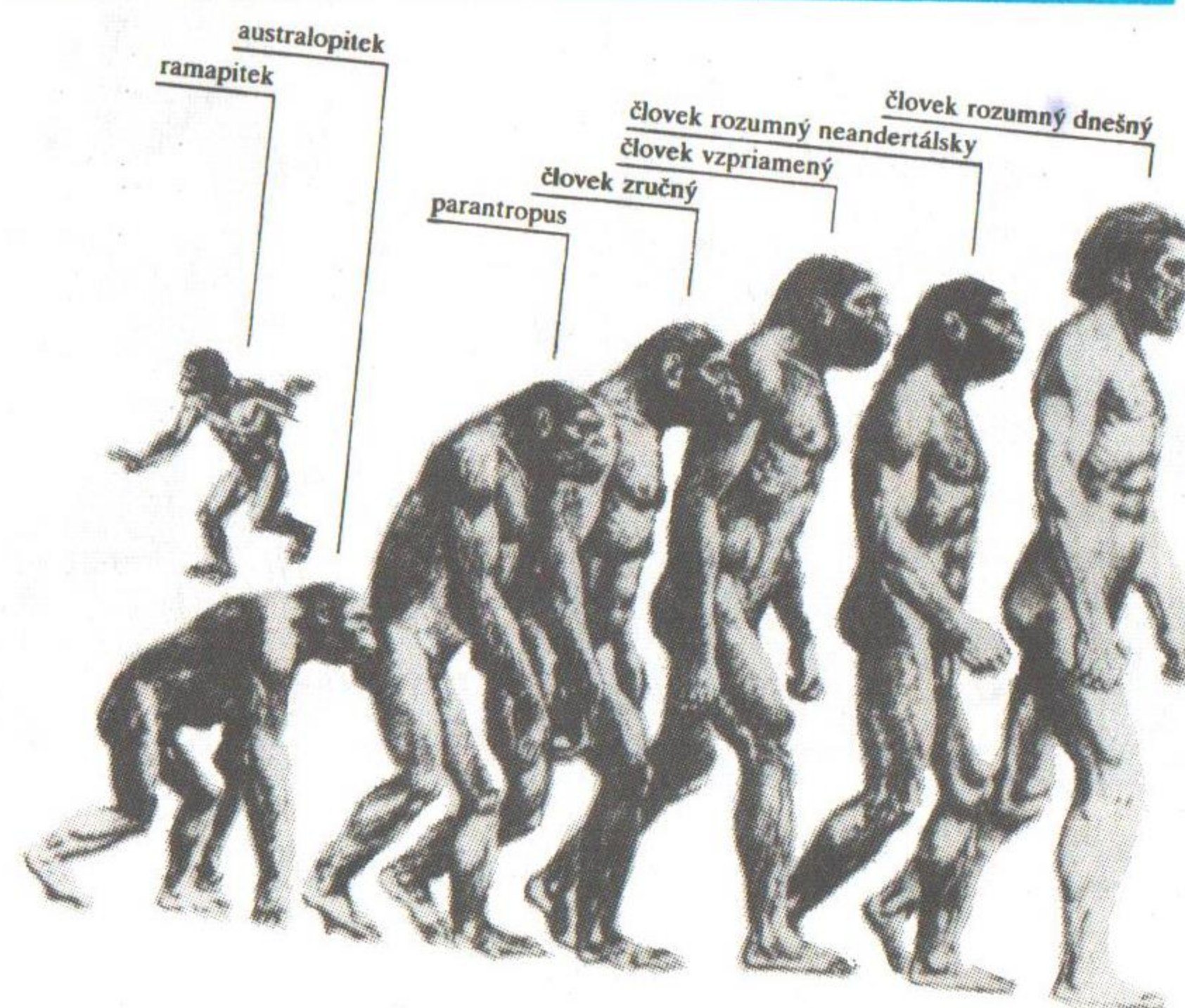
NAJVÄČŠIE ŽIVOČÍCHY

Najväčší živočích žijúci na Zemi je veľryba vráskavec ozrutný. Najväčší suchozemský živočích je slon africký. Najväčší vyhynutý suchozemský živočích bol Brachiosaurus.

VÝVOJOVÝ RAD ČLOVEKA

Dlhá vývojová reťaz človeka sa začala v treťohorách živočíchmi, ktoré nazývame primáty. Človek je jedným zo zástupcov živočíšnej ríše, patrí medzi cicavce. Tak ako každý živočích na Zemi aj on počas vekov prechádzal zložitými premenami.

Vývojový rad hominidov od treťohorného ramapiteka

KDE SOM SI ČO KÚPIL

Keď som išiel do Žiliny, kúpil som si dve kvetiny.

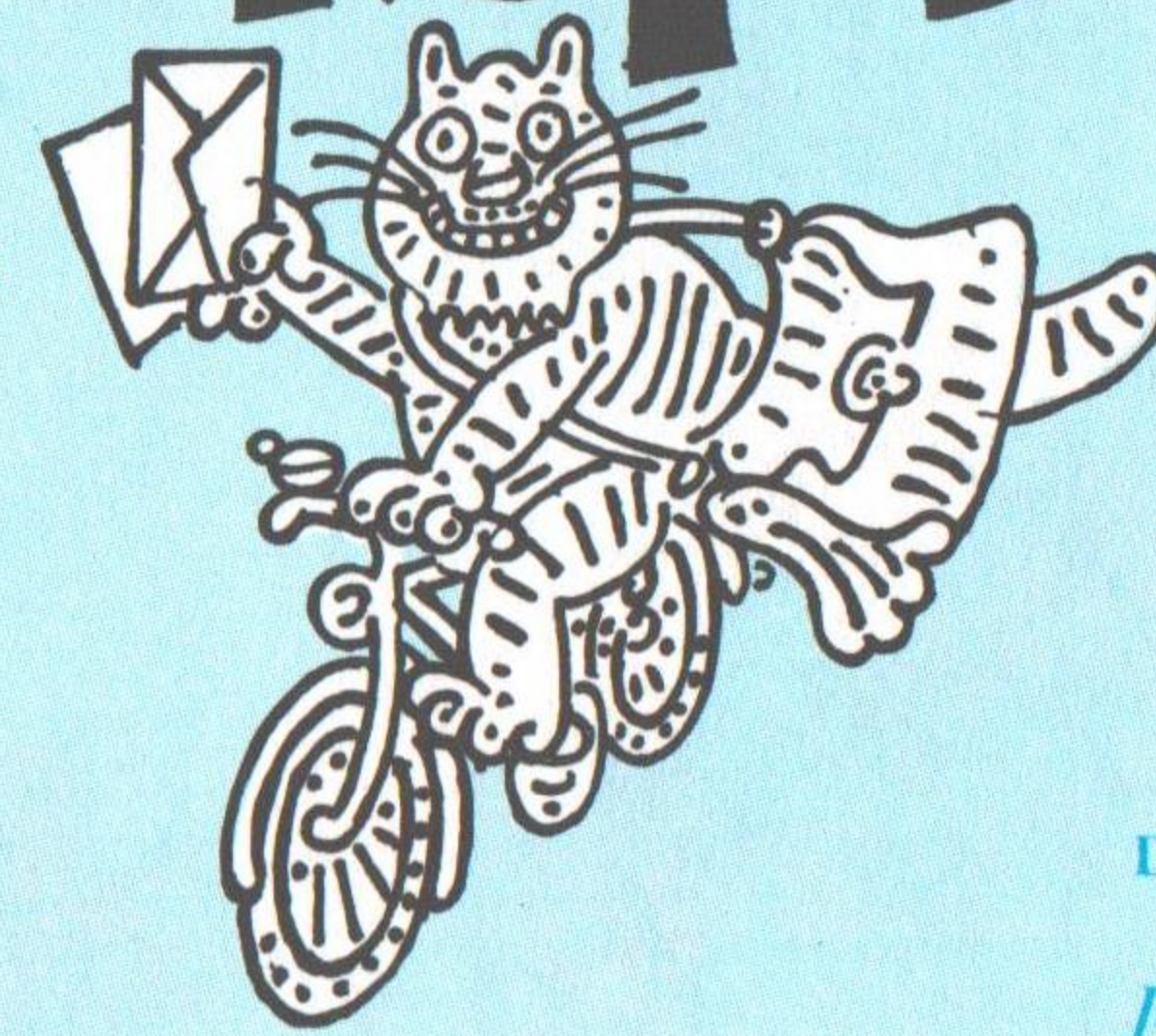
Keď som išiel cez Bojnice, kúpil som si dve čapice.

Keď som išiel cez Trnavu, kúpil som si čiernu kravu.

Keď som išiel cez Levice, kúpil som si dve opice.

ERIKA UZIKOVA,
Liptovský Hrádok

Z POŠTÁROVEJ KAPSY

*Pipava
Pipavičky, pipavky,
tu listov sukničky.
Kdeže sa si karosili
klasi hlavicky?*

*Silvia Učisová,
Priešov - Šidlovec*

DESAŤ KVAPIEK

Jedna kvapka cupla,
druhá na ňu dupla.

Tretia kvapka plače,
že ju štortá sáče.

Piata kvapka letí,
že vynesie smeti.

Šiesta kvapka kričí:
„Ja viem, že had syčí.“

Siedma zletí do triedy,
spadne rovno do kriedy.

Ôsma je už nanič,
pozná každý vinič.

Deviata a desiata,
spadli rovno na brata.

LUCIA MRLAKOVA

NAŠA ŠKOLA

**Naša škola veľmi pekná,
učí nás v nej pani učiteľka.
Učí nás v nej básne krásne,
každému je všetko jasné.**

**Každému sa dobre vodí,
do školy s chuťou chodí.
S knihami chodí každý rád,
škola je náš kamarát**

PAVOL KURUC, 4. B
Dubnica nad Váhom

Milé Slniečko,

veľmi sa mi páčilo, keď nám pani učiteľka čítala tvoje rozprávky. Jednu som sa pokúsil napísať aj ja. Volá sa

O zatúlanej úlohe

Kde bolo, tam bolo, bolo jedno mesto. V tom meste žil žiak Rado. Jedného dňa dostal v škole domácu úlohu. Len čo prišiel domov, napísal si ju. Lenže domácej úlohe bolo v zošite dlho, a tak si zbalila kufre a podho na dovolenku. Práve vtedy však mrzlo. A tak len čo domáca úloha vyšla na ulicu, zamrzol jej nos. Vrátila sa teda domov a sadla si k radiátoru. Medzitým Rado odišiel do školy. Otvoril zošit a zbledol. Domácej úlohy nikde. Našťastie pani učiteľka nekontrolovala zošity. Nič nezbadala. Rado prišiel domov smutný. Ešte raz otvoril zošit, aby sa presvedčil, či v škole dobre videl. A vtedy domáca úloha hup! spoza radiátora do zošita.

Keď to potom Rado rozprával kamarátom, nikto mu neveril. No on vedel svoje.

JANKO BUŠA,
Košice

Slniečk

Umelecký mesačník pre žiakov 1.-5. ročníka ZŠ.
Vydávajú Mladé letá, š. p.
Adresa redakcie: Nám. SNP 12, 815 19 Bratislava. Telefón 39 41 67.

Šéfredaktor ONDREJ SLIACKY
Grafická a výtvarná úprava Viera Fabianová
Redaktorka dr. Alena Hošková

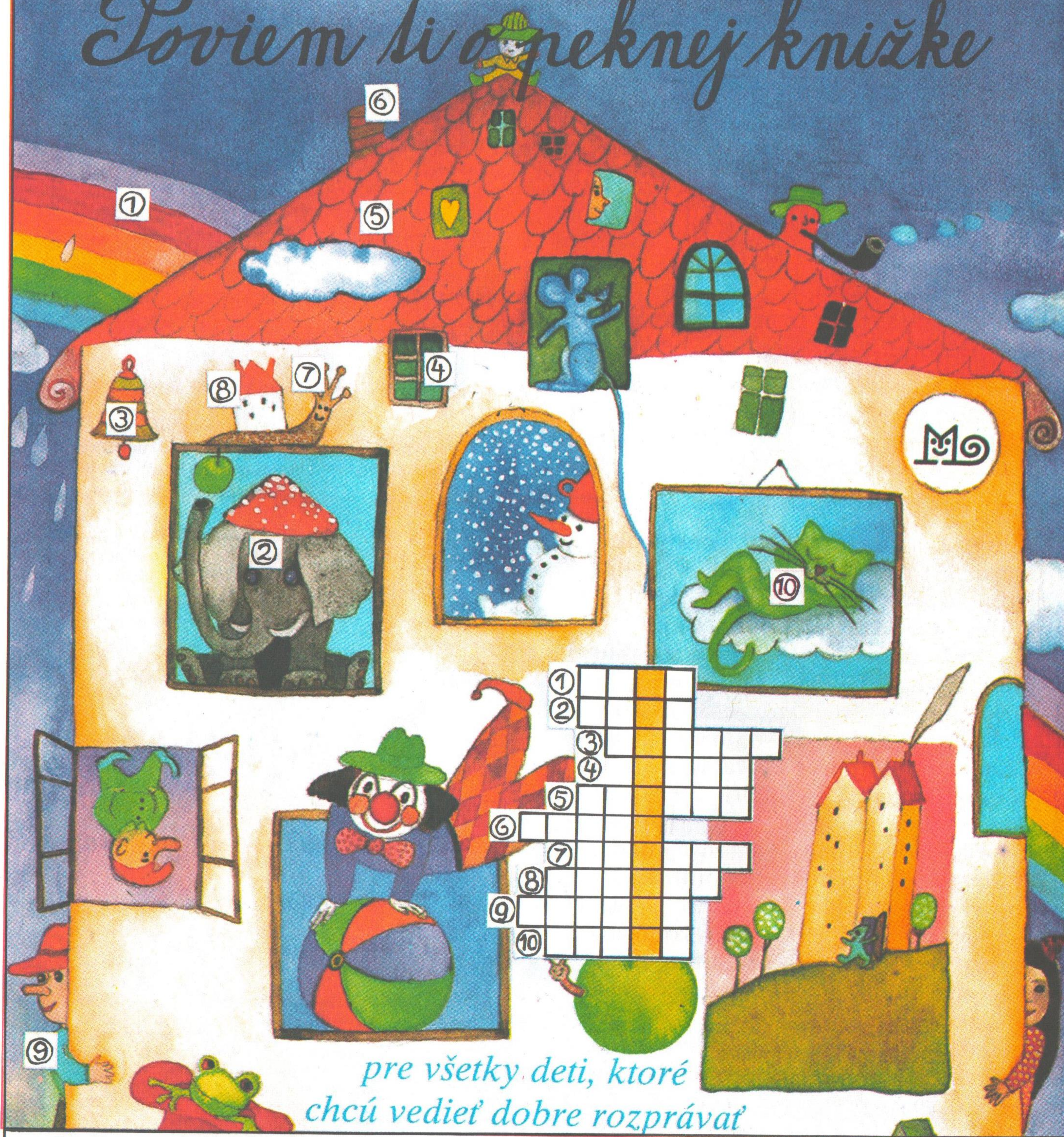
Tlačí: Slovenská Grafia, a. s., Bratislava-Krasňany. Rozširuje Poštová novinová služba, predplatné prijíma každá pošta, doručovateľ, predajňa PNS a stredisko PNS. Objednávky do zahraničia vybavuje Riaditeľstvo PNS Pribinova 25, 813 81 Bratislava. Vychádza každý mesiac okrem júla a augusta. Cena jedného výtlačku 5 Kčs, ročné predplatné 50 Kčs. Nevyžiadané rukopisy redakcia nevracia.

Obálku nakreslila DAGMAR HLOŽEKOVÁ

DOPLŇOVAČKA SLNIEČKA

Povieť si o peknej knižke

Vo vydavateľstve Mladé letá vyšla knižka pre deti, ktoré už vedia hovoriť, ale jazýček ich nie a nie poslúchať. Keď vylúštiš tajničku našej doplňovačky, dozvieš sa, ako sa táto knižka veselých a nápaditých básničiek volá. Odpoveď pošli na adresu SLNIEČKO, Mladé letá, Nám. SNP 12, 815 19 Bratislava. Možno budeš jedným z piatich, ktorí sa po žrebovaní budú hrdiť pekným odznakom Slniečka.